

ПИТАННЯ АБОРТУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ: НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ

Кожна жінка на певному етапі свого життя прагне створити сім'ю та згодом народити дитину. Проте не для всіх ця подія є довгоочікуваною, що внаслідок постає питання подальшого розвитку обставин. Для більшості відповіддю на це питання стає зробити аборт.

На сьогодні у більшості країн аборти або дозволені повністю, або є легалізованими у випадках згвалтування та за медико-соціальними показниками. Крім того, аборт досі заборонений або вкрай обмежений у шести країнах Європи. Так, Андорра, Мальта та Сан-Марино не допускають абортів ні за яких обставин; Ліхтенштейн дозволяє робити аборт лише тоді, коли є ризик життю чи здоров'ю жінки або коли вагітність була наслідком згвалтування; Монако та Польща дозволяють робити аборт лише тоді, коли життя чи здоров'я жінки знаходяться під загрозою, після згвалтування або коли виявлено важку аномалію плоду. Донедавна до цього списку відносилась також і Північна Ірландія [1].

Хочемо розглянути ситуацію, яка склалася наразі у Польщі. Конституційний суд Польщі ухвалив рішення щодо неможливості переривання вагітності через патології плоду, оскільки це не відповідає Конституції країни, що призвело до масових протестів.

Тому єдиним захистом у цій складній ситуації буде звернення до суду. Проте, все таки залишається той факт, що процес судового розгляду триває не швидко і якщо позов буде задоволений, то, ймовірно, спливе термін коли можливо ще зробити аборт, а також нерідко трапляються ситуації, коли саме лікарі дотримуються обмежувальних попередніх умов, таких як обов'язкове консультування або примусові періоди очікування, які можуть перешкоджати або затримувати жінок у зверненні за даною послугою. Проте ця практика для Польщі є не вперше [1].

Розглянемо справу «Р.Р. проти Польщі» (2011) стосувалася жінки, якій медичний персонал перешкоджав у наданні послуг з внутрішньоутробного генетичного тестування, що призвело до

неможливості вчасно провести процедуру абортів, внаслідок чого в заявниці народилась донька з синдромом Тернера [2].

ЄСПЛ встановив, що поведінка польської влади та медичних працівників поставила заявниці в надзвичайно вразливе становище та позбавила її доступу до медичної допомоги, на яку вона мала право згідно польського законодавства, крім того, ставлення до заявниці, яка знаходиться в вразливій ситуації, було принизливим та убогим, а можливість визначення того, чи потрібно виконувати генетичні тести, як рекомендували лікарі, була змарнована зволіканням, а отже мало місце порушення статті 3 (заборона нелюдського та принизливого поведіння) Конвенції [3, с. 467].

Суд також визнав порушення статті 8 ЄКПЛ (право на повагу до приватного та сімейного життя). Мотивуючи своє рішення, Суд зазначив, що «приватне життя» – це широке поняття, яке включає у себе право на особисту автономію і особистий розвиток. Поняття особистої автономії є важливим принципом, який лежить в основі його гарантій. Суд вирішив, що поняття приватного життя застосовується щодо рішень як мати, так і не мати дитину, а також чи ставати батьками. Також суд встановив, що польське законодавство не містить жодних ефективних механізмів, які дали б можливість заявниці скористатися доступними засобами діагностики, та на основі результатів прийняти обдумане рішення стосовно абортів. Якби польське національне законодавство дозволило здійснення абортів у випадку неправильного розвитку плоду, то повинна була б існувати належна та правова процесуальна схема, яка б гарантувала, що вагітній жінці буде надана відповідна, вичерпна та надійна інформація про здоров'я плоду [3, с. 467].

Комітет міністрів ЄС закликав польські органи влади вжити низку заходів задля реформування законодавчої бази з цього питання; терміново прийняти чіткі та ефективні процедури, що дозволять жінкам отримувати належну інформацію про те, як отримати законну допомогу щодо абортів; негайно реформувати та пришвидшити процедуру подання скарг для жінок, яким відмовлено у дозволі на проведення абортів. Проте, незважаючи на все Парламент Польщі розпочав розглядати новий законопроект, який має на меті посилити і без того жорстке законодавство країни про абортів. Правозахисні організації як польські, так і міжнародні

засудили законодавство та закликали парламент відмовитись від нього. І якщо законопроект буде прийнятий, то це припинить майже всі легальні аборти в країні [3, с. 468].

Таким чином, на нашу думку, повністю заборонити проведення абортів у Польщі неможливо. Нерідко, трапляються важкі життєві ситуації, коли жінка немає іншого виходу. Заборона тільки призведе до збільшення ризику смертності жінок та безпліддя, збільшиться кількість дітей-сиріт. Заборона абортів не може зменшити їх кількість, а змусить жінок виїжджати у сусідні держави, де немає заборони абортів. Проте дозволити собі такі поїздки зможуть тільки заможні, а для інших лише призведе до здійснення незаконних операцій.

Джерела:

1. Center for Reproductive Rights Releases New Brief of European Abortion Laws. URL: <https://reproductiverights.org/press-room/center-reproductive-rights-releases-new-brief-european-abortion-laws>.
2. Рішення ЄСПЛ у справі Р.Р. проти Польщі. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104911>.
3. Михалків І. М. Репродуктивні права людини в аспекті статті 8 ЄКПЛ: огляд практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 466–469.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Риженко Н. О.